

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності в стані безнадійності, втрати перспективи. Кількісно-якісний аналіз результатів емпіричного дослідження показав, що студенти мають середні показники за проявами фрустраційних станів, що свідчить про їх ситуативний вияв (залежно від настрою, фізичного стану, напруженості робочого дня тощо).

Список використаних джерел:

1. Божок Н. О. Психологічний аналіз дослідження фрустраційної толерантності в студентському віці / Н. О. Божок // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – № 28 (52). – С. 178 – 186.
2. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль / Л. Берковиц. – М. : Олма-Пресс, 2002. – 510 с.
3. Вовк М. В. Специфіка психологічних наслідків переживань фрустраційних ситуацій у сучасного студентства / М. В. Вовк // Міжнародний 171 науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : зб. наук. праць. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 6. – С. 197 – 207.
4. Макарчук Н. О. Фрустрованість особистості як чинник внутрішньо-особистісної конфліктності в пізньому юнацькому віці / Н. О. Макарчук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологія. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2004. – № 2 (26). – С. 110–118.
5. Пасічник І. Д., Максименко С. Д. Роль когнітивно-стильових особливостей особистості в процесі навчальної діяльності // Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка». Тематичний випуск: «Сучасні дослідження когнітивної психології». – Острог : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2010. – Вип.14. – С. 3–11.

УДК 159.923 - 049.65

**ІНДИВІДУАЛЬНО-СТИЛЬОВІ ЧИННИКИ ПЕРЕВАГ
У ЗАСТОСУВАННІ СПОСОБІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ**

Мельник Антоніна, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

У сучасних соціально-економічних умовах життя людина весь час перебуває у пошуках психологічних чинників особистісного зростання,

самовдосконалення і оптимізації власної діяльності, в тому числі й професійної. Оскільки кожна людина мислить у межах того когнітивного стилю, який у неї сформувався, з'являється проблема непорозуміння між людьми, яка є наслідком «конфлікту стилів» і викликає у людини стан стресу. Індивідуальний стиль характеризує також захисні операції, тобто форму реагування людини на стрес. Ця обставина вказує на необхідність психологічних досліджень індивідуально-стильових чинників переваг у застосуванні способів психологічного захисту.

За В. Мерліним: «Індивідуальний стиль – обумовлена типологічними особливостями стійка система способів, яка складається у людини, що прагне до якнайкращого здійснення певної діяльності» [3]. О. Лібін визначає когнітивний стиль як «індивідуально-своєрідну систему психологічних засобів, до яких свідомо або мимовільно вдається людина з метою якнайкращого урівноваження своєї (типологічно обумовленої) індивідуальності з наявними зовнішніми умовами діяльності» [2].

Є. Клімов виділив такі формальні ознаки індивідуального стилю діяльності людини: наявність стійкої системи прийомів і способів діяльності; обумовленість цієї системи певними особистісними якостями; застосування цієї системи як засобу адекватного пристосування до об'єктивних вимог, що виявляється в ефективності діяльності [1].

За В. Усталовим, індивідуальний стиль характеризує і стиль психологічного захисту. Прихильність особистості до певної захисної стратегії корелює з певними параметрами індивідуальності – типом темпераменту, властивостями нервової системи, характеристиками особистості [4].

За низького рівня психологічної диференціації переважає використання неспеціалізованих стратегій захисту у формі негативізму і витіснення, для яких характерним є: уникання ситуацій, що викликають психологічний дискомфорт, нездатність відстояти свою думку, боязкість, покірність.

Використання спеціалізованих способів психологічного захисту притаманне для осіб з високим рівнем психологічної диференціації. Такими механізмами можуть бути: ізоляція, за якої поведінка індивіда переважно відповідає рівню «кліше» і формується з автоматизованих, стереотипних дій; інтелектуалізація, за якої відбувається нейтралізація емоцій; проекція, яка пов'язана з формуванням тенденції «переміщення на інших» джерел власної незадоволеності, а також інші способи психологічного захисту, які припускають переробку досвіду, розділення його афективних і раціональних сторін.

У проведеному нами дослідженні було використано такі психодіагностичні методики: тести-опитувальники з визначення типологій психологічного захисту «Індекс життєвого стилю» (Р. Плутчик в адаптації Л.І. Вассермана та ін.) і «Стиль саморегуляції поведінки» (В.І. Моросанова), методика «Фігури Готтшальда» - для визначення такого параметру індивідуального когнітивного стилю, як полезалежність-полenezалежність. У дослідженні брали участь 32 студенти-психологи III курсу РДГУ.

На основі аналізу взаємозв'язків між індивідуально-стильовими характеристиками особистості та способами психологічного захисту (за формулою кореляції Пірсона) було встановлено ряд залежностей. Встановлено значущі позитивні зв'язки між механізмом *інтелектуалізації* та шкалою «Загального рівня саморегуляції», шкалою «Планування», шкалою «Самостійності», а також шкалою «Програмування»; між механізмом *компенсації* та шкалою «Планування»; між механізмом *заперечення* і шкалою «Планування»; між механізмом *проекції* та шкалою «Самостійності»; між механізмом *реактивного утворення* й полезалежністю. Зворотні зв'язки виявлено між механізмом *регресії* та шкалою «Моделювання», між механізмом *реактивного утворення* та шкалою «Гнучкості».

Отже, теоретично з'ясовано, що індивідуальний стиль визначає унікальність особистості, неповторність її дій та поведінки. Індивідуально-стильові особливості визначають організаційні та структурні особливості процесів переробки інформації, форми контролю пізнавальних процесів, мотивацію, ціннісні орієнтації суб'єкта діяльності. Індивідуальний стиль характеризує психологічний захист індивіда і визначає його форму.

Список використаних джерел:

1. Климов Е. А. Целостность и неповторимое своеобразие – важные свойства людей и их групп / Е.А. Климов // Акмеология: учебник / под ред. А.А. Деркача. – М. : Изд-во РАГС, 2002. – С. 420-432.
2. Либин А. В. Дифференциальная психология: наука о сходстве и различиях между людьми / А. В. Либин. – М. : Эксмо, 2008. – 576 с. – (Психологическое образование).
3. Мерлин В. С. Психология индивидуальности / В.С. Мерлин. – М. : Московский психол.-социальный институт, НПО МОДОК, 2009. – 360 с.
4. Усталов В. А. Стиль психологической защиты в структуре интегральной индивидуальности : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / В. А. Усталов. – Пермь, 2006. – 189 с.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюноква терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці 152

Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці 154

Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці 157

Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів 160

Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами 162

Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів 163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету